Magistratenlaan 116
5223 MB 's-Hertogenbosch
enexisnetbeheer.nl
KvK 17131139

Postbus 856 | 5201 AW | 's-Hertogenbosch

Persoonlijk
Aan het bestuurssecretariaat
[redacted]

datum dinsdag 22 maart 2022 kenmerk RA22032022
onderwerp Enexis formateursbrief

Geachte heer Deneer,

De landelijke energievoorziening gaat de komende jaren drastisch veranderen en de ontwikkelingen op het gebied van duurzaam energie opwek en -verbruik gaan snel. Ook in uw gemeente breiden bedrijven zich uit, verduurzamen zij en komen er steeds meer elektrische (bestel)auto's, bussen, nieuwe windmolens, zonnevelden en zonnepanelen op daken. Al die ontwikkelingen leiden tot een grote vraag en aanbod van energie. De economische groei en het realiseren van nieuwe woningen, om aan de woningbouwopgave te voldoen, leggen een beslag op onze ondergrond. Deze economische, duurzame en ruimtelijke ontwikkelingen komen samen in de energie-infrastructuur.

De nieuwe colleges van burgemeester en wethouders krijgen de komende jaren te maken met grote uitdagingen waarbij energie-infrastructuur een rode draad vormt. Er moeten visies gemaakt worden hoe de gemeente omgaat met elektrisch vervoer, keuzes gemaakt worden in de warmtetransitie en de Regionale Energiestrategie (RES) 2.0 komt verder tot stand. Gemeenten staan hier niet alleen voor. De netbeheerders werken op dit moment hard aan het uitbreiden van het elektriciteitsnet en werken al nauw samen met gemeenten om informatie en kennis te delen om zo de uitdagingen het hoofd te bieden. Ook de komende jaren blijven we graag aan deze samenwerking bouwen om zo betrouwbare, betaalbare en toekomstbestendige energienetten te realiseren.

Om de inpassing van energie zo goed mogelijk te realiseren, geven de netbeheerders graag enkele suggesties mee ten behoeve van de formatie. Wij hopen dat u deze suggesties wilt uitdragen naar de formerende partijen, zodat ze als input kunnen dienen voor coalitiegesprekken en het coalitieakkoord.

In hoofdlijnen willen het volgende meegeven:

- Netbeheerders helpen bij het opstellen van de Transitievisies Warmte en helpen graag met de verdere uitwerking in de Wijkuitvoeringsplannen. De informatie die nodig is om deze plannen op te stellen, is onder andere het ingeschatte tempo van fasering, de tussenstappen die gezet worden in de verduurzaming, alsmede de definitieve type warmteoplossing(en). Ook de verwachte ontwikkelingen van laadinfra, de verwachte groei van zon-op-dak en de verwachte verduurzaming van woningbouwcorporaties dienen al zoveel mogelijk meegenomen te worden.

- Met deze inzichten kunnen de netbeheerders en gemeenten vervolgens een **ruimtelijk plan** opstellen voor een toekomstbestendige energie-infrastructuur, inclusief de verwachte aantallen transformatorhuisjes en de benodigde ruimte daarvoor. Er is ook grond nodig om extra kabels in te leggen en vooral grond om elektriciteitsverdeelstations op te kunnen bouwen.

Om onnodig vertraging te voorkomen, is het verstandig om hier grond voor te reserveren en naar actieve grondaankoop van de gemeente voor energie-infrastructuur te kijken. Neem ruimtelijke ordening voor infrastructuur mee in uw omgevingsvisie, -programma's en plannen en zet zo snel mogelijk de vergunningsprocessen in gang zodra plannen concreet worden.

Programmeren en prioriteren
De energietransitie in combinatie met economische groei, woningbouwopgave en nieuwe energievragers, zoals datacenters leiden tot een sterke behoefte aan nieuwe energie-infrastructuur. Netbeheerders hebben te maken met schaarste van mensen, middelen en ruimte om tijdig voldoende energie-infrastructuur te realiseren om deze ontwikkelingen te faciliteren. Daarbij moeten belangen van verschillende groepen integraal afgewogen worden. Een nieuwbouwwijk kan immers alleen gerealiseerd worden als al nagedacht is over voorzieningen zoals infrastructuur, natuur, openbaar vervoer en parkeer- en laadgelegenheid. De uitbreiding van de energie-infrastructuur zal de komende jaren een volwaardig onderdeel van deze overwegingen moeten zijn. Ook een nieuw windmolenpark, zonneveld, bedrijventerrein of distributiecentrum vol zonnepanelen is pas mogelijk als het elektriciteitsnet daarvoor is uitgebreid. Daarnaast vraagt ook verduurzaming van bestaande woningen en bedrijven extra capaciteit. Dat vraagt om tijdige aanpassingen in omgevingsplannen én versneld doorlopen van vergunningen voor het realiseren van ondergrondse en bovengrondse infrastructuur.

De komende collegeperiode werken we daarom graag samen met u om te bepalen welke aanpassingen in de energie-infrastructuur nodig zijn en welke we als eerste kunnen realiseren. We hebben gemeenten hard nodig om de keuzes die daaruit voortkomen door te vertalen naar ruimtelijk beleid. Het gaat dan om het realiseren van nieuwe energie-infrastructuur, maar ook om het faseren van ontwikkelingen in uw gemeente waar energie voor nodig is. Alleen dan kunnen we ervoor zorgen dat inwoners, bedrijven en ontwikkelaars weten waar ze aan toe zijn en kunnen we tegelijkertijd zo efficiënt en effectief mogelijk het energiesysteem uitbreiden op die plekken waar dat het meest gewenst is. Er spelen veel ontwikkelingen in gemeenten waarbij energie-infrastructuur van groot belang is. Per onderwerp lichten we hieronder een aantal punten uit.

Verduurzaming gebouwde omgeving
De verduurzaming in de gebouwde omgeving is een grote uitdaging. Hierdoor zal de vraag naar elektriciteit maar ook het aanbod van duurzame elektriciteit toenemen. De komende jaren moeten vrijwel alle straten open om meer elektriciteitskabels aan te leggen. Ook verdubbelt het aantal transformatorhuisjes in de openbare ruimte. Deze verbouwing vraagt om een goede programmatische samenwerking tussen thema's als warmtetransitie en mobiliteit, maar ook tussen alle partners waaronder de netbeheerder en de gemeenten.

In gesprekken met gemeenten ervaren we terughoudendheid met het maken van keuzes voor de warmtetransitie. Dat is begrijpelijk, want vele overwegingen zijn nodig om een voor bewoners financieel te dragen transitieplan te maken. Voor de netbeheerder is het echter van belang dat wij vooruit kunnen plannen, zowel voor de investeringen die nodig zijn alsmede door het gebrek aan vakkrachten. We willen de transitie zo efficiënt mogelijk uitvoeren.
Kunt of wilt u nog geen aardgasvrije wijken aanwijzen, kies dan bijvoorbeeld voor een stap-voor-stap benadering (in wijken waar dat past) met hybride warmtepompen in combinatie met isolatie.
Het Rijk heeft hiervoor extra subsidies beschikbaar gesteld. Dan doen we wat al kan en het leidt direct tot CO_2-reductie.

Mobiliteit
Het is belangrijk om samen met de netbeheerder de toekomstige vraag van duurzame mobiliteit en (stads)logistiek in kaart te brengen en integraal in te passen. Belangrijk hierbij is dat tijdig en proactief laadvisies, meerjarenplankaarten en plaatsingsbeleid gemaakt worden, zodat marktpartijen en netbeheerders aan de slag kunnen met de verwachte uitrol van publieke laadinfrastructuur. Daarnaast hebben de netbeheerders de NAL-regio's (Nationale Agenda Laadinfrastructuur) opgeroepen om vóór 1 oktober 2022 de verwachte regionale en lokale laadbehoefte voor de komende tien jaar aan te leveren via de daarvoor beschikbare formats. Hiermee komt de verwachte netbelasting voor duurzame mobiliteit en (stads)logistiek steeds beter in beeld en kan een steeds betere vertaling worden gemaakt naar onze investeringsplannen (zichttermijn tien jaar). Wij vragen om hier via uw eigen NAL-regio proactief aan bij te dragen. Voor duurzame mobiliteit zal slim laden daarnaast het uitgangspunt zijn. Met slim laden worden de snelheid en het tijdstip van laden aangepast aan de ruimte op het lokale elektriciteitsnet. Zo wordt de ruimte op het bestaande net optimaal benut. De netbeheerders werken samen met overheden en marktpartijen aan het opschalen van slim laden.

Ook voor de elektrificatie van logistiek en vrachtvervoer moeten tijdig plannen gemaakt worden voor bijvoorbeeld het laden van trucks op bedrijventerreinen. Hoewel het aantal elektrische trucks en bestelbussen nu nog geringer is dan personenauto’s, zal dit de komende jaren snel toenemen. Daarbij spelen de zero-emissie zones een belangrijke katalyserende rol. Het is daarom essentieel dat gemeenten samen met ondernemers in kaart brengen waar de groei de komende jaren te verwachten is. Een afwachtende houding betekent dat het stroomnet niet tijdig aangepast kan worden en zet ondernemers in de betreffende gemeente op achterstand. De verwachting is dat door eisen als zero-emissie zones en de gunstige ontwikkelkosten van elektrisch transport over enkele jaren een snelle omslag nodig is en dus een fikse groei aan laadinfrastructuur. Om de energie-infrastructuur daarom tijdig gereed te hebben, is het essentieel om op korte termijn de gemeentelijke plannen inzichtelijk te hebben.

Bedrijventerreinen & woningbouw
De economische groei en het realiseren van voldoende woningen ten behoeve van de woningbouwopgave, gaan zorgen voor een groter beslag op de ondergrond en het elektriciteitsnetwerk. Wij willen u vragen ons mee te nemen in de plannen voor het aanleggen van nieuwbouwwijken en bedrijventerreinen, zodat we samen kunnen zoeken naar het toepassen van de meest efficiënte technieken voor de energievoorziening, slimme locaties voor energie-infrastructuur, het combineren van verbruik met duurzame opwek en eventueel kijken naar het uitwisselen van energie met andere sectoren en bedrijven.

Land- en glastuinbouw
De land- en tuinbouw kan een belangrijke rol spelen in het opwekken van duurzame energie maar ook in het afnemen van warmte en CO_2. Daarbij kan gedacht worden aan het opwekken van biogas, groen gas en zonnepanelen op boerderij- en schuurdaken. Voor tuinders betreft dit voornamelijk een verhoogde vraag naar warmte, dan wel via een warmtenet of een collectieve elektrische boiler. Om het elektriciteitsnet zoveel mogelijk te ontlasten, adviseren wij om in gesprek te gaan met de sector zodat integrale plannen opgesteld kunnen worden, waarbij de netbeheerders kunnen ondersteunen met hun kennis op infrastructuurgebied, zodat de juiste energie-infrastructuur tijdig gerealiseerd kan worden.

Regionale Energiestrategie (RES 2.0)
De Regionale Energiestrategieën hebben een forse impact op het elektriciteitsnet. Het afgesproken klimaatdoel van 35 terawattuur (TWh) duurzame opwek op land is haalbaar, mits alle partijen samen de RES-opgaven concretiseren en uitvoeringsprogramma's opstellen voor het aanpassen, ruimtelijk inpassen en realiseren van energie-infrastructuur.

Kern van de RES 2.0 is de ontwikkeling van een samenhangend en betaalbaar energiesysteem, een samenhangend geheel van besparing, productie, transport en distributie, omvorming, opslag en gebruik van energie. Deze opgave reikt verder dan de opgave van de RES 1.0, waar de focus vooral ligt op grootschalige duurzame opwek en de Regionale Structuur Warmte.

Met de RES 2.0 wordt de stap naar uitvoering gezet. Hiervoor is het cruciaal dat afstemming wordt gezocht tussen duurzame opwek en andere opgaven in de leefomgeving. Om de opgave tijdig te kunnen realiseren is het afwegen en waar mogelijk integreren van RES-plannen met andere opgaven in de leefomgeving noodzakelijk. Het omgevingsbeleid van gemeenten en uitbreidingen van de netbeheerder moeten hiervoor op elkaar worden afgestemd. Alleen zo kan in een intensieve samenwerking verdere ontwikkeling van het netwerk worden vormgegeven. Door het opstellen van uitvoeringsprogramma's en het concretiseren van de plannen, vergroten we de kans dat de energie-infrastructuur tijdig gerealiseerd kan worden en kunnen werkzaamheden zo veel mogelijk gespreid worden in de tijd. Daarnaast is regie noodzakelijk. Planning en prioritering zijn nodig om de komende jaren harde keuzes te maken wat we eerst, wat later en wat we niet gaan aanleggen.

Op korte termijn betekent dit dat netbeheerders goede input ontvangen vóór 1 oktober zodat wij aan de slag kunnen met het doorrekenen van netimpact. Wij vragen u om vooral voortvarend door te gaan met het concretiseren van de plannen, maar wees bewust dat er voor oktober al een tamelijk concreet beeld moet zijn om de netimpact voor RES 2.0 mee te kunnen nemen zodat de deadline van 1 juli 2023 gehaald kan worden. Uiteraard ondersteunen wij graag waar dat kan en geven wij indien gewenst een toelichting op mogelijkheden, beperkingen en kernpunten van energie-infrastructuur.

Ruimte & omgeving
In de komende collegeperiode gaat de nieuwe Omgevingswet in werking treden. We zien dat de invoering van de Omgevingswet een grote klus is voor gemeenten. We zien ook dat de Omgevingswet kansen biedt. De instrumenten van de Omgevingswet maken het mogelijk om opgaven integraal af te wegen. Ook voor wat betreft de ruimtelijke kant van de energietransitie en de rol van participatie hierin. Regie vanuit de gemeente is hierbij doorslaggevend. In bijvoorbeeld de omgevingsvisie is plek voor de uitgangspunten van een integraal ontwerp van het energiesysteem, inclusief ruimtelijke keuzes en reserveringen. Zo kunnen we samen voorkomen dat de uitvoering van de energietransitie onnodige vertraging oploopt.

De noodzaak tot uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk is groot. Dit geldt voor alle onderdelen van de elektrische infrastructuur, zowel onder- als bovengronds en landelijk als regionaal. Om deze uitbreiding te kunnen realiseren, is grond nodig. Er is ook grond nodig om extra kabels in te leggen en vooral ruimte om elektriciteitsverdeelstations op te bouwen. Grond reserveren of actief aan te kopen voor energie-infrastructuur, komt de uitvoering ten goede. Neem ruimtelijke ordening voor infrastructuur mee in uw omgevingsvisie, -programma's en plannen en zet zo snel mogelijk de vergunningsprocessen in gang zodra plannen concreet worden. Op die manier beperken wij de doorlooptijden. Daarbij denken we graag samen na over standaardisatie van het proces, zodat de bouw gelijk van start kan gaan met zo min mogelijk maatschappelijke kosten.

Tekort aan technisch personeel
Het tekort aan technisch personeel beperkt netbeheerders en andere bedrijven in het opschalen van hun werkzaamheden. Daarmee komt de uitvoering van de energietransitie onder druk te staan. In totaal komt Nederland de komende jaren 28.000 technici tekort om de klimaatdoelen te halen. Om de klimaatdoelen te halen moeten we niet in dezelfde vijver vissen, maar de vijver uitbreiden.

Tegelijkertijd biedt de energietransitie ook enorme kansen en veel werkgelegenheid in alle delen van Nederland. Daarom pleiten de netbeheerders voor het stimuleren van onderwijs in de techniekssector. We werken ook graag samen met gemeenten aan projecten voor bepaalde groepen zij-instromers, maar het is belangrijk te beseffen dat de energietransitie bij uitstek regionaal is. De Regionale Energiestrategie maakt immers per regio een plan hoe de energievoorziening in het gebied eruit gaat zien. Analoog aan de aanpak in de zorg en het onderwijs dient er daarom een regionale arbeids-marktaanpak ingericht te worden voor de energietransitie. Op die manier kan er een match tussen arbeidsmarkt, scholing en de uitvoering van regionale klimaatambities tot stand komen. Ook wordt het makkelijker om de lokale overgang van werknemers van krimpsectoren te stimuleren. Zorg daarbij wel voor een duidelijke structuur en overzicht, zodat bedrijven niet verdwalen in alle regionale initiatieven of met elke gemeente afzonderlijk afspraken moeten maken over bekostiging en de duur van een traject. Dit geldt ook voor de gemeentelijke doelgroep over banenafspraak van de participatiewet. Een centrale en gecoördineerde aanpak helpt om complexe en tijdrovende procedures te verkorten.

Tot slot
Het nieuwe college van burgemeester en wethouder staat voor grote uitdagingen. Er is een grote opgave om tijdig ruimte voor groeiende vraag en aanbod van elektriciteit te realiseren. Het is alleen mogelijk als dit samen planbaar gemaakt wordt. Hier ondersteunen de netbeheerders graag door het delen van kennis over energie-infrastructuur, verstrekken van informatie over de netwerken bij planvorming en als sparringpartner over eventuele mogelijkheden binnen uw gemeente. Hoe eerder de netbeheerder weet welke ontwikkelingen waar worden verwacht, des te eerder de netbeheerder kan beoordelen waar het net uitgebreid kan worden en nieuwe stations moeten komen, zodat gemeenten dit weer mee kunnen nemen in hun plannen. De realisatie van energie-infrastructuur en de energietransitie vragen om een goede samenwerking.

Wij wensen u veel succes met de formatie. We zien ernaar uit samen met u en het nieuwe bestuur te werken aan de grote maatschappelijke opdracht die voor ons ligt.

Als u vragen heeft of een toelichting wilt, kunt u contact opnemen met [redacted]